

„Criza economică în Moldova: definirea unui nou model de gu- vernare economică”

Criza globală a avut un impact profund asupra tuturor sectoarelor economice ale Moldovei. După aproape un deceniu de creștere economică, acum țara trece printr-o recesiune severă. Magnitudinea acestei recesiuni ridică o serie de întrebări în ceea ce privește măsurile de politică care ar trebui adoptate pentru depășirea crizei pe termen scurt și pentru atingerea unei creșteri economice mai sănătoase pe termen lung.

Pe data de 3 septembrie, în Centrul de Convenții Leogrand, sala Răut, a avut loc evenimentul cu genericul „Criza economică în Moldova: definirea unui nou model de guvernare economică”. Conferința a fost organizată în comun de către Centrul Analitic Independent EXPERT-GRUP și Institutul pentru Dezvoltare și Inițiative Sociale „Viitorul”, cu suportul financiar oferit de Black Sea Trust și Fundația Friedrich Ebert.

Astfel, principalul scop al acestei Conferințe a fost de a întruni cei mai proeminenți reprezentanți ai comunității de politică economică, pentru a discuta criza economică din Moldova, a defini în comun un set de măsuri anti-criză pe termen scurt și lung și a identifica măsurile de politică necesare pentru a propulsa țara pe o traiectorie mai robustă de dezvoltare economică.

Conferința a fost grupată în trei paneele distincte:

Panel 1. Criza economică în Moldova: provocările majore și măsurile de politică

Panel 2. Businessul, băncile și guvernul: reconstruirea încrederii

Panel 3. Reformele instituționale și structurale: abordarea principalelor vulnerabilități

La conferință au fost puse în dezbatere vulnerabilitățile economiei moldovenești și mecanismele prin care criza financiară globală a influențat companiile moldovenești și economia în ansamblu. În cadrul discuțiilor, au fost expuse o serie de idei originale, inclusiv și aceea că în ultimii ani economia moldovenească s-a aflat permanent în criză, iar șocurile externe nu au făcut decât să activeze mecanismele acestei crize latente.

Majoritatea economiștilor au spus că noul Cabinet de Miniștri ar trebui să reducă intervențiile statului în economie, să măjoreze încredința oamenilor de afaceri în Guvern și viceversa, să țină piept provocărilor noi, etc.

Citiți în pagina 3 recomandările lansate de participanții la conferința națională

Opinii

Valeriu Lazăr,
*ex-ministru al
economiei, depu-
tat în Parlament
pe lista fracțiunii
Partidului Democrat*

Credeți că această Conferință a fost una binevenită și oportună?

Da, desigur, este binevenită. Chiar ar fi fost mai bine dacă ea avea loc mai devreme, atunci când se făceau resimțite primele efecte ale crizei economice mondiale. Însă, într-o anumită privință, aceasta nu prea avea sens, deoarece Guvernul anterior nu dispunea de capacitățile și voința necesară de a purta un dialog cu mediul de afaceri. Astfel, impactul practic al acestui eveniment era să fie unul destul de redus.

Alexandru Savva: „Noi, în multe cazuri am reușit să convingem Guvernul și celelalte autorități că avem dreptate. În multe și nu am reușit.”

Interviul „Monitorul de Business” cu Alexandru Savva, director al Centrul de consultanță și instruire al Asociației Băncilor din Moldova (ABM)

MB: Cum a resimțit ABM criza economică?

AS: ABM este una din cele mai vechi asociații profesionale din Moldova și din punctul meu de vedere, deși eu nu le cunosc pe toate celelalte asociații, este o structură autentică de auto-reglementare a unei „industrii”. Ea cooperează cu organele publice, în sensul reprezentării intereselor comunității bancare; ține permanent legătura cu toate băncile, iar propunerile care le promovează sunt niște rezultate ale discuției cu întregul sector bancar. Ea are dreptul, prin lege, să participe la alte structuri. De exemplu, conform Legii cu privire la fondul de garantare a depozitelor, asociația este în drept să numească un membru al Consiliului de administrare.

ABM lucrează la egal cu toate băncile; toți se întrunesc și discută într-o atmosferă constructivă, concurența neloială din sectorul bancar demult fiind depășită. Important e să fie politicile corecte, iar concurența depinde de calitatea produsului oferit.

Acum, toate activitățile ABM derivă direct sau indirect din situația creată pe piața bancară, în contextul crizei economice.

Influența directă a crizei s-a manifestat doar prin aceea că trebuia de studiat ceva nou, deoarece așa gen de criză n-a mai existat anterior în Moldova. Au fost altele, cu alte efecte, premise, căi de rezolvare etc.

„Nu știi de ce există o părere că rata înaltă de creditare este un scop al băncilor”

MB: Din ce cauză rata creditelor este una atât de mare?

AS: Rata de creditare este stabilită de contextul economic. Politica neoficială a băncilor, intenția lor este ca ratele să meargă spre diminuare, dar etapizat. Aceasta înseamnă că ratele se vor schimba o dată la câteva luni ori mai mult. Acest proces este unul extrem de dificil. Dacă considerăm că ratele actuale sunt de 25 ori chiar 30%, care ar fi una dorită, 10%? Dar, în cazul dat, trebuie de schimbat și ratele de dobânzi, deoarece raportul între rata de dobânzi și de credit trebuie întotdeauna păstrat. Dacă punem 10 procentul de creditare, dobânzile trebuie să fie la 7, 6, 5%. Cine va putea să atragă dobânzi cu asemenea rate? Dacă mergem pe calea dată, toate depozitele din bănci vor dispărea. Această tendință de descreștere se atestă deja de la începutul anului.

În genere, nu știu de ce există o părere că rata înaltă de creditare este un scop al băncilor. De exemplu, cu cât este mai mare rata, cu atât este mai mare profitul. Din contra, rata de creditare înaltă

este o problemă majoră pentru bănci, deoarece 25 ori 30% de creditare implică niște riscuri foarte mari. Cât de credibil trebuie să fii ca întreprinzător pentru a convinge o bancă despre faptul că vei avea niște venituri superioare creditului?!

MB: Care este relația cu Guvernul?

AS: În legislația curentă există mai multe bariere ce fac dificil procesul de obținere a creditului acordat. De aceea, noi am venit cu un set de modificări la adresa Guvernului. Modificările în cauză se referă la anumite aspecte ale legislației ce țin de forma de garanție (gaj), executare silită, procedura aplicată.

Deoarece întotdeauna când se discută despre credite atenția este focusată pe prima etapă, adică obținerea creditului și se spune că este dificil din punct de vedere procedural, rate înalte, forme de garanție restrictive etc., discuția fiind stopată aici. Însă, acest bloc nu este atât de greu de înfăptuit, dacă e să comparăm cu partea finală, obținerea rambursării creditului. Așa cum posibilitatea contestării din partea adversă există întotdeauna, această parte implică, în peste 90% de cazuri, participarea instanței de judecată.

Am făcut și unele studii, pe care de asemenea le-am prezentat lor.

MB: De ce atunci se cunoaște puțin despre aceasta, nu se mediatizează?

AS: ABM nu are nevoie de mediatizare. Dimpotrivă, mediatizarea poate să genereze unele neclarități pentru publicul larg, deoarece informația care se utilizează este foarte tehnică, pe care pot să o aprecieze doar niște experți. De aici ,există riscul ca informația să fie interpretată greșit.

MB: Dialogul cu Guvernul are loc ca și în cadrul asociației, cordial și deschis?

AS: Aceasta depinde de abilitatea celui care discută. Noi, în multe cazuri am reușit să convingem Guvernul și celelalte autorități că avem dreptate. În multe și nu am reușit.

MB: Cerințele ABM sunt de regulă de ce ordin? Legislativ?

AS: Da, de regulă da. Atunci când dorim să modificăm niște acte subordonate legii, discutăm deja cu BNM.

Marin Gurin
Monitorul de Business

ERATĂ

În interviul cu Grigore Popa din 17 august 2009, s-a comis o greșeală: dl Popa este de fapt directorul executiv al Federației “CONDRU-MAT”, și nu președintele. Ne cerem scuze pentru greșeala comisă.

Rezultatele Conferinței Naționale „Criza economică în Moldova: definirea unui nou model de guvernare economică”.

Recomandări de politici economice

Recomandările au fost structurate în domenii distincte de politică. În cadrul fiecărui domeniu, acțiunile propuse au fost divizate în acțiuni imediate și acțiuni pe termen mediu și lung. Majoritatea acestor recomandări sunt adresate guvernului, dar multe din ele țin și de BNM, agențiile de reglementare și donatori.

Politica monetară

Măsuri pe termen scurt:

- Respectarea independenței instituționale, administrative și politice a BNM și a obiectivelor fundamentale ale politicilor monetare și valutare;
- Asigurarea de către BNM a unei transparențe mai înalte în procesul de creditare directă a băncilor comerciale;
- Continuarea relaxării politicilor monetare ale BNM, în situația când presiunile inflaționiste vor scădea în perioada următoare;

Măsuri pe termen mediu și lung:

- Revizuirea reglementărilor BNM privind gajul în vederea înlesnirii gajării activelor nemateriale (relevant în special pentru companiile din domeniul TIC) și acordării mai facile a creditelor pe baza de istorie creditară și cash-flow;
- Evaluarea riguroasă a unei deprecieri graduale și controlate a valutei naționale proporțional deprecierii valutei regionale;
- Adoptarea de către BNM a strategiei de țintire directă a inflației;

Politica bugetar-fiscală

Măsuri pe termen scurt:

- Reluarea negocierilor cu FMI și intensificarea relațiilor cu comunitatea donatorilor internaționali în vederea asigurării finanțării deficitului bugetar pentru anul curent din surse externe;
- Abținerea de la creditarea deficitului bugetar prin majorarea datoriei interne, pentru a nu devia resursele bănești de la destinațiile investiționale;
- Elaborarea legii bugetului de stat pentru anul 2010 bazată pe prognoze economice realiste;

Măsuri pe termen mediu și lung:

- Eficientizarea și transparentizarea sistemului de achiziții publice;
- Implementarea unei cote unice la impozitul pe venitul persoanelor fizice și juridice;
- Majorarea accizelor la bunurile de lux (țigări, automobile, bijuterii);
- Implementarea reformei sistemului de protecție socială bazat pe o țintire mai exactă a beneficiarilor și eliminarea privilegiilor pentru anumite categorii de angajați;

- Reforma sistemului de pensii și dezvoltarea sistemului de pensii multi-pilon;
- Implementarea unor programe transparente de privatizare în vederea diversificării veniturilor bugetare;
- Descentralizarea eficientă a finanțelor publice în vederea majorării autonomiei financiare și politice a administrațiilor publice locale;

Politici comerciale

Măsuri pe termen scurt:

- Abolirea imediată a regimului de vize impus cetățenilor români;
- Anularea barierelor formale și informale interne în calea comerțului internațional;
- Abandonarea practicilor monopoliste în domeniul supravegherii standardelor și testării calității și admiterea operatorilor privați pe această piață;

- Facilitarea accesului agenților economici la piețele externe, prin asigurarea accesului universal la informația despre oportunitățile economice și condițiile de piață;

Măsuri pe termen mediu și lung:

- Perfecționarea sistemului de restituire a TVA la export;
- Elaborarea și aprobarea unor reglementări privind procedurile simplificate de vămuire, după exemplul reglementărilor comunitare;
- Crearea ghișeelor unice în toate birourile vamale;

Sectorul real și reforme instituționale

Măsuri pe termen scurt:

- Relansarea reformei regulatorii în vederea eliminării barierelor la inițierea, dezvoltarea și închiderea afacerilor;
- Diminuarea numărului de controale la întreprinderi și anularea drepturilor organelor de poliție de a efectua controale economice;
- Simplificarea procesului de creditare, reducerea numărului de proceduri și documente necesare pentru acordarea creditelor;
- Asigurarea eficienței și independenței reale a instituțiilor de reglementare a pieței, sporirea transparenței în activitatea acestora
- Revizuirea listei întreprinderilor nepasibile privatizării;

Măsuri pe termen mediu și lung:

- Eliminarea graduală a barierelor discriminatorii în fața investitorilor străini la procurarea terenurilor agricole în scopuri productive;
- Abolirea sistemului de „racket de stat” și promovarea civilizată de către Guvern a responsabilității sociale corporative;

Lista deplină a recomandărilor o puteți găsi pe www.viitorul.org

Acest material apare în cadrul programului „Consolidarea mediului privat de afaceri în RM” prin Agenda Națională de Business, cu sprijinul CIPE (SUA). Acest material reflectă doar opiniile autorilor săi.

www.cipe.org

Centrul Internațional pentru Inițiativă Privată
1155 15th Street, NW Suite 700, Washington,
D.C. 20005, USA

www.viitorul.org

Institutul pentru Dezvoltare și Inițiativă Sociale (IDIS) „Viitorul”
Str. Iacob Hâncu 10/1, Chișinău MD-2005 Republica Moldova
tel. +373 22 22 18 44 fax. +373 22 24 57 14
office@viitorul.org